

พระสงฆ์พลัดถิ่นในดินแดนล้านนา
Displaced Buddhist Monks in Lanna

ประภาศิริ ศรีภมร

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “พระสงฆ์พลัดถิ่นในดินแดนล้านนา” ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “บทบาทของพระภิกษุไทใหญ่ต่อแรงงานอพยพไทใหญ่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาสถานการณ์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามาในประเทศไทยของพระภิกษุไทใหญ่ ลักษณะและวิธีการย้ายถิ่นของพระภิกษุไทใหญ่ และบทบาทของพระภิกษุไทใหญ่ต่อแรงงานอพยพไทใหญ่

วิธีการวิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลากหลายวิธี ได้แก่ การศึกษาข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับการวิจัยและการสัมภาษณ์พระสงฆ์จากประเทศเพื่อนบ้านที่จำพรรษาอยู่ที่วัดในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์สู้รบกันระหว่างกองกำลังกู้ชาติไทใหญ่กับรัฐบาลเมียนมาร์ที่มีมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๙๐ เป็นต้นมา มีส่วนทำให้ชาวไทใหญ่ทั้งพระสงฆ์และประชาชนทั่วไป เดินทางข้ามประเทศเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ประกอบกับปัจจัยภายใน รัฐบาลไทยไม่มีนโยบายปราบปรามแรงงานต่างด้าวหรือผู้อพยพด้วยวิธีรุนแรง กับทั้งเป็นประเทศที่มีศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี คล้ายคลึงกับชาวไทใหญ่ การมีญาติพี่น้องในจังหวัดเชียงใหม่หรือใกล้เคียง และประเทศไทยมีเศรษฐกิจดีและต้องการแรงงานเพิ่มเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนให้ชาวไทใหญ่และพระภิกษุไทใหญ่เข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่มากยิ่งขึ้น

ลักษณะการเข้าประเทศไทยของพระภิกษุส่วนใหญ่ อยู่ในขณะครองสมณเพศ เดินทางจากชุมชนของตนเองโดยลำพัง หรือมาเป็นกลุ่มๆ โดยมีนายหน้าให้การดูแล ในการเดินทาง และมีคนไทย ซึ่งเป็นญาติหรือเป็นพระภิกษุคอยให้ความช่วยเหลือ ดำเนินการให้เป็นคนเข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งนี้พระภิกษุไทใหญ่เห็นว่าการเข้าเมือง ในขณะดำรงสมณเพศจะได้รับการอำนวยความสะดวกสูงกว่าการเข้ามาของฆราวาส

เมื่อเข้ามาจำพรรษาอยู่ในเชียงใหม่แล้ว พระภิกษุไทใหญ่ มีบทบาทในการช่วยเหลือแรงงานอพยพชาวไทใหญ่ ทั้งในเรื่องการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้ถูกต้อง ตามวิธีการผ่อนปรนแรงงานของรัฐบาล การช่วยสอนภาษาไทยและภาษาไทใหญ่ ให้แก่แรงงานและบุตรหลาน การแนะนำสั่งสอนให้รู้จักอดออม เพื่อส่งเงินไปช่วยเหลือญาติพี่น้องในประเทศเมียนมาร์ และให้ปฏิบัติตนที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคมเชียงใหม่ และบทบาทการช่วยเหลือสิ่งของจำเป็น สำหรับการอุปโภคบริโภคให้แก่แรงงานที่มีรายได้น้อยและยากจน จากการผสมกลมกลืนทางสังคมและวัฒนธรรมของพระสงฆ์ ทำให้เราได้ทราบ

ข้อปัญหาของการเข้ามาอาศัยอยู่ในล้านนา พระสงฆ์เหล่านี้ถือเป็นองค์กรสำคัญในทางพระพุทธศาสนาที่เชื่อมสานสัมพันธ์ระหว่างประชาชนของประเทศเพื่อนบ้านและล้านนาได้อย่างลงตัว

บทนำ

หลังจากที่ประเทศเมียนมาร์ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๑ ได้แบ่งการปกครองออกเป็น ๗ ภาค คือ ภาคสะกาย ภาคมัณฑเลย์ ภาคมะกวย ภาคพะโค ภาคย่างกุ้ง ภาคอิระวดี และภาคตะนาวศรี ประชาชนส่วนใหญ่ในภาคต่าง ๆ นั้นเป็นชนชาติเมียนมาร์ สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมีกว่า ๗ ชาติพันธุ์ ได้ถูกแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๗ รัฐ คือ รัฐคะฉิ่น รัฐฉิ่น รัฐยะไข่ รัฐคะเรนนี (คะยาห์) รัฐกะเหรี่ยง รัฐมอญ และรัฐฉาน รัฐต่าง ๆ เหล่านี้มีหัวหน้ารัฐเป็นผู้ปกครองแต่ขึ้นอยู่กับรัฐบาลกลางเมียนมาร์ ต่อมาใน พ.ศ.๒๕๐๕ นายพลเนวิน ได้ก่อการปฏิวัติและยกเลิกผู้ปกครองรัฐต่าง ๆ แต่คงเขตการปกครองไว้โดยขึ้นตรงต่อรัฐบาลทหารของเมียนมาร์ หลังจากที่กองทัพเมืองไต (Mong Tai Army : MTA) ภายใต้การนำของ ขุนส่า ได้วางอาวุธให้กับเมียนมาร์ในเดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๓๙ แล้ว เพื่อป้องกันการก่อตัวขึ้นมาใหม่ และการตัดฐานกำลังบำรุงของกองกำลังกู้ชาติไทใหญ่ จึงเกิดการบังคับประชาชนที่อาศัยอยู่ตามชนบทในภาคใต้ และภาคตะวันออกของรัฐฉาน ให้เคลื่อนย้ายจากชนบทเข้าไปอยู่ในตัวเมืองและชานเมือง โดยกำหนดเวลาของการเคลื่อนย้ายให้แล้วเสร็จภายใน ๓-๕ วัน หากพ้นกำหนดดังกล่าวแล้วอาจถูกทรมานหรือยิงตาย ด้วยเหตุนี้จึงเกิดเหตุการณ์สังหารหมู่ เผาหมู่ ทารุณกรรมและการข่มขืนอย่างมากระหว่าง พ.ศ.๒๕๓๖-๒๕๔๕ ประชาชนที่ถูกขับไล่ได้แบ่งออกเป็นหลายกลุ่ม บางส่วนอพยพเข้าสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะบริเวณชายแดนไทย เมียนมาร์ ด้านจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย ส่วนใหญ่เข้ามาอาศัยทำงานรับจ้าง รวมถึงการติดต่อค้าขายโดยพาหนะวัวต่างของชาวไทย นอกจากนี้ยังมีชาวไทใหญ่ในรัฐฉาน หลบหนีเข้ามาเป็นสมณเพศ (ชูสิทธิ์ ชูชาติ, ๒๕๔๕)

การที่ชาวไทใหญ่อพยพหนีเข้ามายังประเทศไทย ด้วยสาเหตุดังกล่าวข้างต้นนั้น นอกจากเป็นการอพยพเพื่อหลีกหนีภัยจากการปราบปราม และเพื่อวัตถุประสงค์ในการหางานทำ และในขณะเดียวกันก็ได้นำพาเอาพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของตนเองมาด้วย บรรพบุรุษของชาวไทใหญ่นั้นนับถือพระพุทธศาสนามาช้านาน นับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๒๑ พุทธศาสนาเผยแผ่เข้ามาในหมู่ชาวไทใหญ่ซึ่งนับถือผี ในสมัยพระเจ้าบุเรงนอง (พ.ศ.๒๐๙๑-พ.ศ.๒๑๒๔) ซึ่งเป็นกษัตริย์เมียนมาร์ที่ยิ่งใหญ่ มีความสามารถด้านการรบ การปกครอง และทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา พระองค์ทรงพยายามให้ชาวไทใหญ่หันมานับถือพระพุทธศาสนาด้วยการห้ามไม่ให้มีการปฏิบัติที่ผิดหลักพระพุทธศาสนา ทรงสร้างศาสนสถานในพระพุทธศาสนาจำนวนมากในรัฐฉาน ทรงนิมนต์พระภิกษุที่มีความรู้ มาเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับชาวไทใหญ่ ทำให้ชาวไทใหญ่เลื่อมใสศรัทธาตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา อาจกล่าวได้ว่ามีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ที่นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาอื่น ความศรัทธาในพระพุทธศาสนาควบคู่กับการนับถือผี มีอิทธิพลอย่างมากต่อการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และความเชื่อที่มีผลต่อการเกิดความสามัคคี ในกลุ่มชนชาติพันธุ์ของตน และด้วยระบบความเชื่อดังกล่าว ได้ส่งผลให้วัดกลายเป็นพื้นที่ทางสังคมของชาวไทใหญ่ สำหรับการทำกิจกรรมทางศาสนาหรือความเชื่ออยู่ตลอดมา ซึ่ง ปานแพร เชาวน์ประยูร (๒๕๕๐) และศิวัช นนทะวงษ์ (๒๕๕๓) กล่าวถึงไทใหญ่ในทำนองเดียวกันว่า เป็นกลุ่มชนชาติที่รักษาอัตลักษณ์ของตนเองไว้ได้เป็นอย่างดี ดังที่พบเห็นชุมชนไทใหญ่ในบริเวณต่าง ๆ ของเชียงใหม่ยังคงรักษาเอกลักษณ์สืบทอดทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาต่าง ๆ เอาไว้อย่างเหนียวแน่น เช่น กลุ่มชนชาวไทใหญ่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ และบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น จากการวิจัยของปานแพร เชาวน์ประยูร (๒๕๕๐) ได้พบว่า ชาวไทใหญ่ที่อพยพถิ่นฐานเข้ามายังจังหวัดเชียงใหม่ มีการอพยพเคลื่อนย้ายในขณะที่ดำรงสมณเพศภิกษุอีกด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าชาวไทใหญ่นิยมให้บุตรหลานของตนเองบวชส่างลอง (บวชสามเณร) เพื่อเข้ามาศึกษาในวัด รวมทั้งการอพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่

ก็ยังอนุรักษ์ประเพณีดังกล่าวไว้ แม้ว่าในปัจจุบันจะมีจำนวนผู้เข้าบวชส่างลองน้อยลงบ้างก็ตาม

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดใหญ่ มีฐานะเป็นทั้งศูนย์กลางการพัฒนาส่วนภูมิภาคของภาคเหนือ และเป็นจังหวัดชายแดนของประเทศ ที่มีอาณาเขตติดต่อกับรัฐฉานประเทศเมียนมาร์ พบว่ามีการอพยพเคลื่อนย้ายของกลุ่มคนจากประเทศเมียนมาร์ โดยเฉพาะกลุ่มชาวไทใหญ่เป็นจำนวนมาก กลายมาเป็นคนพลัดถิ่นและเป็นผู้ใช้แรงงานในจังหวัดเชียงใหม่ มักพบเห็นเป็นแรงงานอยู่ทั้งในสถานที่ก่อสร้าง โรงงาน สวนส้ม ตลาด ร้านขายอาหาร ฯลฯ ของจังหวัดเชียงใหม่ (ออมสิน บุญเลิศ, ๒๕๔๗) รวมทั้งพบว่าชาวไทใหญ่ที่อพยพเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่ นอกจากจะเข้ามาหางานทำแล้ว ยังมีพระภิกษุไทใหญ่ อพยพเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่ด้วยเช่นกัน (ปานแพร เชาวน์ประยูร, ๒๕๕๐) ชูสิทธิ์ ชูชาติ (สัมภาษณ์ ธันวาคม, ๒๕๕๑) ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์เชียงใหม่ว่าพระภิกษุไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันนี้มีทั้งผู้อพยพย้ายถิ่นมาจากรัฐฉานแล้วมาบรรพชาในวัดของชาวไทใหญ่ หรือการอพยพหลบเข้าเมืองของไทใหญ่นั้นกระทำในขณะดำรงสมณเพศ รวมทั้งจากการออกสำรวจพื้นที่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้พบพระภิกษุไทใหญ่ที่พำนักอาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จำนวน ๙๗ รูป รวมทั้งยังได้พบพื้นที่ที่เป็นชุมชนชาวไทใหญ่ในเขตแจ่งศรีภูมิ ประตูช้างเผือก วัดป่าเป้า และ ปานแปร เชาวน์ประยูร (๒๕๕๐) ได้รายงานไว้ว่า เป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มคนชาวไทใหญ่มาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยพระเจ้ากาวิละ นอกจากนี้ยังมีชุมชนนอกเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ เช่น ชุมชนไทใหญ่ที่บ้านกาดและบ้านหัวฝาย อำเภอแม่วาง ซึ่งติดกับอำเภอสันป่าตอง ไทใหญ่ที่บ้านเมืองนะ ตำบลเมืองนะ บ้านนาหวาย บ้านโละป่าหาญ บ้านโป่งอาง บ้านห้วยใส เขตตำบลทุ่งข้าวพวงที่บ้านห้วยเป้า บ้านแม่ก๋อน บ้านทุ่งข้าวพวง บ้านแม่จา บ้านห้วยนาทราย บ้านห้วยทรายขาวและบ้านขุนคอน อำเภอเชียงดาว ชุมชนไทใหญ่ที่จัดได้ว่าเป็นชุมชนใหญ่อีกแห่งหนึ่ง คือชุมชนไทใหญ่ที่อำเภอเวียงแหง บ้านเวียงแหง บ้านห้วยหก บ้านปางควาย บ้านกองลมใหม่ ตำบล

เปียงหลวง ที่บ้านเปียงหลวง บ้านจอม บ้านห้วยไคร้ บ้านม่วงป๊อก บ้านปางป๋อ บ้านม่วงเครือ บ้านสามปู บ้านมหาธาตุและบ้านสันตวงติ

เนื่องจากพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์และผูกพันกับชาวไทใหญ่มาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน แต่กลับมีการอธิบายรายละเอียดของพระภิกษุไทใหญ่ ที่เกี่ยวข้องกับการอพยพโยกย้ายจากรัฐฉานมายังจังหวัดเชียงใหม่น้อยมาก พบเพียงการวิจัยจำนวนหนึ่ง ดังเช่นการวิจัยของ ปานแพร เชาวน์ประยูร (๒๕๕๐) ที่ระบุว่ามีไทใหญ่บางรายอพยพย้ายถิ่นมาจังหวัดเชียงใหม่ ในขณะดำรงสมณเพศ ส่วนชาวไทใหญ่ทั้งที่มีอยู่ในพื้นที่อยู่แล้ว รวมทั้งกลุ่มที่เพิ่งอพยพโยกย้ายเข้ามาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่นิยมเข้ามาทำบุญที่วัด สาเหตุที่ชาวไทใหญ่เลือกใช้วัดสำหรับการพบปะกัน เพื่อการประกอบพิธีทางพุทธศาสนาตามที่ตนเองนับถือแล้ว การใช้วัดก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ช่วยลดความหวาดระแวงจากสังคมไทยและรัฐไทย เพราะชาวไทใหญ่ส่วนใหญ่หลบหนีเข้ามาโดยผิดกฎหมาย การพบปะกันในวัด ไม่ได้รับการตรวจค้น จึงเป็นสถานที่ที่ค่อนข้างปลอดภัย ทำให้สามารถสร้างเครือข่ายที่แน่นแฟ้น จนเกิดความรู้สึกอบอุ่นและมีวัดเป็นที่พึ่งทางใจ ตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคมไทยช่วยลดความตึงเครียด และความขัดแย้งภายในสังคมไทใหญ่อีกด้วย อย่างไรก็ตามในรายงานดังกล่าวยังได้อธิบายอีกว่า วัดนอกจากจะเป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีทางศาสนาให้แก่ชาวไทใหญ่แล้ว ยังมีส่วนสำคัญในกระบวนการในการเตรียมตัวออกสู่ระบบเศรษฐกิจ เพราะจะทำให้ผู้บวชเรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมไทย ภาษาไทยวัฒนธรรมไทย ในขณะเดียวกันนั้นในระหว่างที่ชาวไทใหญ่ได้บวชเรียน ก็จะได้มีโอกาสรู้จักผู้คน รวมทั้งการออกมาเป็นนายจ้างหรือพ่อค้าเมื่อลาสิกขาออกมา จึงอาจกล่าวได้ว่าวัดเป็นสถานที่พักพิงและเตรียมตัว สำหรับชาวไทใหญ่ให้มีความพร้อมก่อนออกสู่ตลาดแรงงาน ที่รองรับกับชาวไทใหญ่จำนวนมากภายในจังหวัดเชียงใหม่ อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับการพบปะหรือวิธีการต่าง ๆ ของชาวไทใหญ่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ชาวไทใหญ่ที่อพยพเข้ามาอยู่ร่วมกับสังคมไทย มักอยู่ภายใต้แนวคิดแบบการจำแนกพวก (Exclusion) ไทใหญ่จึงกลายเป็นคนอื่นในสายตาคนไทย ชาวไทใหญ่จึงต้องมีกระบวนการปรับตัว เพื่อการดำรง

อยู่ในสังคมที่มีความแตกต่างให้มีความเหมือน หรือสอดคล้องกับคนกลุ่มใหญ่ในสังคม ดังนั้น จึงทำให้เห็นถึงบทบาทของวัดตลอดจนพระภิกษุไทใหญ่เข้ามาเกี่ยวข้อง จนทำให้เป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต หรือการปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยที่แตกต่างไปจากเดิม

ผู้วิจัยเห็นว่าบทบาทของพระภิกษุไทใหญ่ต่อแรงงานอพยพไทใหญ่เป็นเรื่องที่น่าสนใจ มีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง ในการปรับตัวเพื่อความอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างกลมกลืนและสงบสุข จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของพระภิกษุไทใหญ่ต่อแรงงานไทใหญ่ ที่อพยพเคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัดเป็นกลไกหนึ่งในกระบวนการปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทย พระภิกษุ ไทใหญ่ในวัดไทใหญ่นั้นมีการย้ายถิ่นกันมาอย่างไร มีขั้นตอนและกระบวนการย้ายถิ่นอย่างไร มีปัจจัยภายในและภายนอกอย่างไร ต่อการผลักดันให้อพยพย้ายถิ่นเข้ามายังประเทศไทย และจำพรรษาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ และพระภิกษุไทใหญ่เหล่านี้มีบทบาทต่อแรงงานอพยพไทใหญ่อย่างใด

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารทางประวัติศาสตร์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครอบคลุมตามประเด็นของวัตถุประสงค์การวิจัยมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

๑. สถานการณ์และปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามาประเทศไทยของพระภิกษุไทใหญ่

๑.๑ สถานการณ์ของไทใหญ่ในประเทศเมียนมาร์ มีความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลเมียนมาร์กับชนกลุ่มน้อย ซึ่งมีต้นตอมาจากเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์และการที่อังกฤษเข้ามาใช้นโยบาย “แบ่งแยกและปกครอง” ในสมัยอาณานิคมนั้นขยายตัวมากขึ้นเมื่อรัฐบาลเมียนมาร์ไม่ยอมปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของข้อตกลงสนธิสัญญาปางโหลง (ปางหลวง) และรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๔๙๐ เพราะนายพล เนวิน ทำการรัฐประหาร ยึดอำนาจจากนายกรัฐมนตรีอูนุ และได้ประกาศ

ยุบสภารวมทั้งยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.๒๔๙๐ เจตนารมณ์ของข้อตกลงสนธิสัญญาปางโหลง (หลวง) จึงยุติลง นำไปสู่ไฟสงครามระหว่างรัฐบาลเมียนมาร์กับชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ

ตัวแทนเมียนมาร์และกลุ่มชาติพันธุ์ ทำสัญญาปางหลวง

ที่มา : khonkhurtai.org/index.php?option=com. (10 Jan 2013) สนธิสัญญาปางโหลง

ในส่วนการสู้รบของชาวไทใหญ่กับรัฐบาลเมียนมาร์ เริ่มใน พ.ศ.๒๕๐๑ เมื่อรัฐฉานครบกำหนดแยกตัวเป็นอิสระ ตามข้อตกลงสนธิสัญญาปางโหลง (ปางหลวง) แต่รัฐบาลเมียนมาร์ไม่ทำตามข้อตกลง และยังส่งกองกำลังทหารเข้ายึดครองรัฐฉาน ชาวไทใหญ่จึงจับอาวุธลุกขึ้นต่อต้าน นับจากนั้นเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยกองกำลังไทใหญ่ที่มีความเข้มแข็งเป็นที่รู้จักกันทั่วไป คือ MTA และ SSA แต่กองกำลังก็ไม่ได้รับการสนับสนุนจากทั่วโลกเท่าใด เนื่องจากมีข้อกังขาในเรื่องกองกำลังได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด แต่สุดท้าย MTA ก็ยุติบทบาทการต่อสู้เข้าสวามิภักดิ์ต่อรัฐบาลเมียนมาร์ใน พ.ศ.๒๕๓๙ ยังคงเหลือเฉพาะกองกำลังกู้ชาติไทใหญ่ (SSA) เพียงกลุ่มเดียวที่มีเจ้ายอดศึกเป็นผู้นำโดยปฏิบัติการอยู่บริเวณตอนกลาง และตอนใต้ของรัฐฉาน แต่กองกำลังของเจ้ายอดศึกถูกกดดันจากรัฐบาลเมียนมาร์อย่างต่อเนื่อง ในทุกรูปแบบ รวมทั้งการย้ายชาวบ้านทั้ง ๑๑ เมือง หรือมากกว่า ๑,๔๐๐ หมู่บ้าน เข้าไปอยู่ในพื้นที่ที่กองกำลังรัฐบาลเมียนมาร์ควบคุมอยู่

เพื่อที่จะตัดแหล่งเสบียงของ SSA และขณะเดียวกันรัฐบาลเมียนมาร์ก็ประกาศให้พื้นที่ ซึ่งกองกำลังของเจ้ายอดศึกปฏิบัติการอยู่เป็น “เขตยิงอิสระ” หากกองกำลังรัฐบาลเมียนมาร์พบใครในเขตนี้จะสามารถสังหารได้ทันที

นโยบายของรัฐบาลเมียนมาร์ ในการปราบปราม SSA ส่งผลกระทบต่อชาวไทใหญ่อย่างมาก โดยเฉพาะนโยบายที่เรียกว่า “สี่ตัด” คือ การตัดปริมาณอาหาร เงินช่วยเหลือ การรวบรวมกำลังคน และข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ต่อกองกำลังชนกลุ่มน้อย วิธีการหลัก ๆ ของนโยบายนี้ คือ การนำเอาชาวบ้านไปคุมขัง ทรมาน หรือสังหาร หากรู้ว่ามีการติดต่อกับกองกำลังชนกลุ่มน้อย ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม หรือบังคับขู่เข็ญและปล้นเอาพืชผลในไร่นา อาหาร สัตว์เลี้ยง เงินสด และสิ่งของมีค่าต่าง ๆ จากชาวบ้าน หรือบังคับให้ชาวบ้านไปใช้แรงงานในกองทัพ และลิดรอนเวลาที่จะทำงานอื่นใด และเพิ่มการบังคับให้โยกย้ายถิ่นฐานไปยังสถานที่ หรือหมู่บ้านที่อยู่ภายใต้ การควบคุมโดยตรงของกองทัพรัฐบาลเมียนมาร์ ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ.๒๕๓๙ รัฐบาลเมียนมาร์ได้ใช้กำลังบังคับประชาชนกว่า ๓๐๐,๐๐๐ คน จากหมู่บ้านกว่า ๑,๔๐๐ แห่ง จากภาคกลางของรัฐฉานให้ย้ายออกจากถิ่นที่อยู่อาศัย เพื่อที่จะนำพื้นที่ไปทำประโยชน์อย่างอื่น ถึงแม้รัฐบาลเมียนมาร์จะใช้นโยบายอพยพชาวบ้านออกจากพื้นที่การสู้รบทั้งหมด แต่กองกำลังของเจ้ายอดศึกก็ยังคงสู้รบอย่างเข้มแข็งเหมือนเช่นเดิม และยังไม่มีทีท่าจะยอมเจรจาหยุดยิงแต่อย่างใด เพราะถึงแม้ว่าการสู้รบจะทำให้ชาวบ้านจำนวนมากเดือดร้อน แต่การยอมเจรจาหยุดยิงก็ไม่ได้หมายความว่า ชาวบ้านจะมีชีวิตที่ดีไปกว่าเดิม ทั้งนี้การต่อสู้ระหว่างกองกำลังไทใหญ่กู้ชาติกับรัฐบาลเมียนมาร์ ได้ส่งผลกระทบโดยตรงทางด้านการเมือง และความมั่นคงต่อรัฐฉานและชาวไทใหญ่ รวมทั้งส่งผลกระทบด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม คือความเป็นอยู่ของชาวไทใหญ่ค่อนข้างสูง นำไปสู่เงื่อนไขและเหตุผลในการตัดสินใจอพยพไปยังประเทศไทยของชาวไทใหญ่ ตลอดพระภิกษุไทใหญ่ที่มีการอพยพย้ายถิ่นฐานมาอยู่จังหวัดเชียงใหม่ด้วยเช่นกัน

๑.๒ ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามาประเทศไทยของพระภิกษุไทใหญ่ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามาอยู่ในประเทศไทยของภิกษุไทใหญ่ แบ่ง

ออกเป็น ๒ ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยภายในประเทศเมียนมาร์ และปัจจัยภายนอกประเทศเมียนมาร์ ซึ่งก็คือปัจจัยภายในของประเทศไทย ที่มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจอพยพย้ายถิ่นของพระภิกษุไทใหญ่ ดังนี้

๑.๒.๑ ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ปัจจัยจากปัญหาการสงครามปราบปรามชนกลุ่มน้อยของกองทัพเมียนมาร์ การสู้รบของชนกลุ่มน้อยกับกองทัพเมียนมาร์ ซึ่งรวมถึงไทใหญ่ มีการต่อสู้กับรัฐบาลเมียนมาร์ เพื่อต้องการเรียกร้องความเป็นอิสระมีเอกราช ให้เป็นไปตามสนธิสัญญาปางโหลงที่ถูกยกเลิกไป เมื่อ พ.ศ.๒๔๙๐ การสู้รบดังกล่าวมา ซึ่งทำความเดือดร้อนให้แก่ชาวไทใหญ่ในพื้นที่ต่อสู้ค่อนข้างสูง ถูกรังควานและรังแกจากทหารกองทัพเมียนมาร์ ทำให้ชาวไทใหญ่ต้องจบสิ้นชีวิต บ้านแตกสาแหรกขาด รวมถึงการถึงโจรกรรมทรัพย์สินที่มีค่าจนสิ้นตัว จากปัญหาการสงครามดังกล่าว นำไปสู่ปัญหาปัจจัยด้านเศรษฐกิจและความยากจน พบว่าชาวไทใหญ่ในพื้นที่ต่อสู้ไม่มีอาชีพที่มีรายได้มั่นคง ทำการเกษตรไม่เป็นผล เพราะมักถูกร้องขอหรือปล้นสะดมจากกองทัพเมียนมาร์ ทรัพย์สินที่มีก็ถูกยึด รายได้ที่หามาได้ก็ถูกเรียกเก็บเป็นภาษี ทำให้ความมั่นคงในชีวิตของตนเองและครอบครัวหมดสิ้น ทำให้พบแต่ความยากจน ลำบาก และปัจจัยปัญหาด้านอื่น ซึ่งเป็นปัจจัยปัญหาเกี่ยวเนื่องมาจากสงคราม ปราบปรามชนกลุ่มน้อยของรัฐบาลเมียนมาร์ ปัญหาดังกล่าวคือ การขาดโอกาสทางการศึกษาของชาวไทใหญ่ แม้ว่าในช่วงปกติการจัดการศึกษาของรัฐบาลเมียนมาร์ไม่ค่อยทั่วถึงอยู่แล้ว การสงครามยิ่งทำให้ชาวไทใหญ่ในพื้นที่ต่อสู้หมดโอกาสในการรับการศึกษามากขึ้นไปอีก คงมีบทบาทของพระภิกษุสงฆ์ของไทใหญ่บางกลุ่มได้เข้ามาสู่ชุมชน เพื่อให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชน แต่ก็เป็นช่วงสั้น ๆ ไม่ต่อเนื่องและทั่วถึง ปัญหาด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปราศจากความสงบสุข ต้องหลบหนีทหารจากกองทัพ เมียนมาร์อยู่ตลอดเวลา ประชาชนขาดอิสรภาพ และขาดความยุติธรรมที่ได้รับจากรัฐบาลเมียนมาร์ มักถูกเกณฑ์ไปคนรับใช้ในกองทัพเมียนมาร์ ไม่ทราบชะตากรรมว่าจะมีโอกาสได้กลับมาบ้านเกิดอีกหรือไม่ รวมถึงอาจถูกเกณฑ์จากกองทัพกู้ชาติไทใหญ่ ให้บุตรหลานของตนเองเข้าไปเป็นทหารเพื่อร่วมรบกับกองทัพเมียนมาร์

๑.๒.๒ ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วยปัจจัยด้านการเมืองของไทย ที่รัฐบาลไทยไม่เคยใช้ความรุนแรง ผลักดันผู้ลี้ภัยจากภัยสงครามในประเทศเมียนมาร์ รวมทั้งแรงงานต่างด้าวเลย ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย โดยที่ประเทศไทยโดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัฒนธรรมประเพณีและศาสนาเหมือนกันกับไทใหญ่ในรัฐฉาน ปัจจัยด้านการมีญาติพี่น้องในจังหวัดเชียงใหม่ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การตัดสินใจอพยพมาเชียงใหม่มากขึ้น ปัจจัยด้านความช่วยเหลือขององค์การสหประชาชาติ แม้ว่าประเด็นนี้จะไม่มีความชัดเจนหรือไม่เกี่ยวข้องกับการลี้ภัยของไทใหญ่ เนื่องจากไม่อยู่ในเงื่อนไขผู้ลี้ภัย แต่ก็ชี้ให้เห็นว่าการรับผู้ลี้ภัยของประเทศไทยเป็นไปตามเงื่อนของสหประชาชาติ ทำให้การกดดัน ผลักดันให้ผู้อพยพหนีภัยการสู้รบในพม่าอยู่บนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน มีการปฏิบัติที่ไม่รุนแรง จึงส่งผลทางอ้อมต่อการแก้ไขปัญหาผู้อพยพไทใหญ่ ด้วยมาตรการที่ไม่รุนแรงด้วย ปัจจัยด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ที่นำไปสู่ความต้องการแรงงานต่างด้าวค่อนข้างมาก จนนำไปสู่การกำหนดเงื่อนไขผ่อนปรนแรงงานต่างด้าว ให้สามารถทำงานที่สถานประกอบการในประเทศไทยได้ โดยไม่ผิดกฎหมายแต่แรงงานต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ราชการกำหนด

แผนที่แสดงเส้นทางการอพยพของชาวไทใหญ่จากรัฐฉานเข้าสู่ประเทศไทย

๒. ลักษณะวิธีการอพยพของพระภิกษุไทใหญ่ในรูปแบบต่าง ๆ ลักษณะการอพยพของพระภิกษุไทใหญ่เข้าเมืองเชียงใหม่นั้น มีทั้งเข้ามาในลักษณะเป็นฆราวาสและเข้ามาในลักษณะเป็นพระภิกษุ แต่ส่วนใหญ่อพยพเข้าเมืองไทยในขณะเป็นพระภิกษุ ในส่วนวิธีการที่นิยมใช้สำหรับการอพยพ คือ การเดินทางด้วยเท้าตลอดทางจนถึงด่านชายแดน และการเดินเท้าร่วมกับการอาศัยยานพาหนะรับจ้าง ทั้งนี้วิธีการอพยพทั้งในขณะเป็นพระภิกษุและในขณะเป็นฆราวาส พบว่ามีทั้งการเดินทางเข้าเมืองโดยลำพัง และด้วยกันเป็นหมู่คณะ โดยมีผู้ชำนาญทางเป็นผู้คอยช่วยเหลือในระหว่างการเดินทาง แต่ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ชำนาญทาง อย่างไรก็ตาม แนวโน้มวิธีการอพยพของพระภิกษุไทใหญ่จำนวนหนึ่งเดินทางมาโดยลำพัง แต่ได้ติดต่อประสานงานกับญาติผู้น้องที่เชียงใหม่ไว้ก่อนหน้าแล้ว อีกทั้งพบว่าการเดินทางอพยพในขณะเป็นพระภิกษุนั้น มักได้รับความสะดวกสูงกว่าการเข้าเมืองในขณะเป็นฆราวาส

การเดินทางข้ามพรมแดนไทย–เมียนมาร์ ของพระภิกษุไทใหญ่

๓. บทบาทของพระภิกษุไทใหญ่ต่อแรงงานอพยพไทใหญ่

๓.๑ บทบาทของการเป็นพระภิกษุ ได้แก่ บทบาทช่วยสอนธรรมะแก่ประชาชนทั่วไป เพื่อทำหน้าที่จรรโลงพระพุทธศาสนา สั่งสอนให้ประชาชนเป็น

คนดี ทั้งนี้การปฏิบัติตนของพระภิกษุต้องปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัด รักษาวินัยสงฆ์ให้สมบูรณ์ ซึ่งเป็นบทบาทการสร้างกิจวัตรปฏิบัติตามหลักของพระภิกษุในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งนอกจากการปฏิบัติตนในศีลวินัยอย่างเคร่งครัดแล้ว ยังต้องทำหน้าที่ในการดูแลวัด ให้มีความสะอาดดูสวยงามตลอดเวลา นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการแนะนำศาสนพิธีให้แก่ญาติโยมทั้งไทใหญ่และเป็นคนไทย

พระภิกษุไทใหญ่กำลังอบรมเยาวชนไทใหญ่

๓.๒ บทบาทการช่วยเหลือแรงงานอพยพไทใหญ่ ประกอบด้วยบทบาทสำคัญ ๔ ประการ คือ บทบาทที่ปรึกษาด้านแรงงานให้แรงงานไทใหญ่ปฏิบัติตนตามเงื่อนไขการผ่อนปรนของรัฐบาล รวมถึงการหาวิธีการช่วยเหลือให้สามารถแก้ไขปัญหาอื่น ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานให้สำเร็จลุล่วง หรือจากปัญหาใหญ่ให้หมดสิ้นลุล่วง บทบาทด้านการสอนภาษาให้แก่แรงงานอพยพไทใหญ่และบุตรหลาน รวมทั้งการสอนหลักการใช้ภาษาไทใหญ่ ให้แก่บุตรหลานของแรงงานอพยพไทใหญ่ที่ถูกต้อง มิให้สูญหายไปตามกาลเวลา เพราะสังคมสมัยใหม่การใช้ภาษาไทใหญ่น้อยลง บทบาทด้านการสั่งสอนแรงงานอพยพไทใหญ่ให้ใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท รู้จักอดออมนำเงินที่ได้ไปช่วยเหลือญาติพี่น้องที่เมียนมาร์

และไม่ประพฤติตนนอกลู่ทางโดยเฉพาะให้อยู่ในกรอบของกฎหมายไทย และบทบาทด้านการช่วยเหลือสิ่งของให้แก่แรงงานอพยพไทใหญ่ ที่มีปัญหาด้านการเงินหรือมีเครื่องอุปโภคบริโภคที่ไม่เพียงพอ เป็นการช่วยเหลือเป็นครั้งคราวแก่ผู้ประสบปัญหามีรายได้ไม่เพียงพอ

พระภิกษุมอบสิ่งของช่วยเหลือผู้อพยพชาวไทใหญ่

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยนี้มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาใช้ประกอบการอภิปรายผลเพื่อขยายความเข้าใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องตลอดจนการความคิดเห็นของผู้วิจัยที่มีต่อประเด็นดังกล่าว ดังนี้

๑. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามาประเทศไทยของพระภิกษุไทใหญ่ จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามาเมืองไทยของพระภิกษุไทใหญ่นั้นเป็นปัจจัยที่ค่อนข้างเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่โดยตรง ที่อยู่ในภาวะสงครามหรือการถูกปราบปรามจากรัฐบาล เมียนมาร์ ด้วยเหตุมีกองกำลังกู้ชาติไทใหญ่เป็นการต่อสู้ที่มีมาอย่างยาวนาน ยากที่จะหาข้อยุติได้ง่าย แต่ในทางตรงกันข้ามกลับมีผลกระทบอันยิ่งใหญ่ ต่อประชาชนชาวไทใหญ่ที่ต้องถูกปราบปราม กดขี่

ข่มแหง ปล้นสะดมจากกองทัพเมียนมาร์ และต้องถูกร้องขอจากกองทัพกองกำลังกู้ชาติ ให้ส่งคนในครอบครัวเข้าไปเป็นทหาร เพื่อต่อสู้เรียกร้องเอกราชให้แก่ไทใหญ่ นับว่าเป็นสภาพที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออก

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาทั้งเอกสารและการสัมภาษณ์จากพระภิกษุทำให้เห็นว่าในช่วงที่รัฐบาลเมียนมาร์ ทำการปราบปรามประชาชนที่อยู่ในพื้นที่สู้รบนั้น จะอยู่บนพื้นฐานความโหดร้าย ขาดความประนีประนอม ถูกฆ่าฟันล้มตายเป็นจำนวนมาก สร้างความเกลียดชังคับแค้นจากประชาชนชาวไทใหญ่เป็นอย่างยิ่ง จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอันนำไปสู่ปัญหาปัจจัยอื่น ที่มีผลต่อการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในประเทศไทยและจังหวัดเชียงใหม่

ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยนอกประเทศเมียนมาร์ ที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามาประเทศไทยของพระภิกษุไทใหญ่ พบว่าประกอบด้วย ปัจจัยด้านการเมืองในประเทศไทยที่ใช้วิธีการแก้ไขปัญหาคนต่างด้าวด้วยวิธีการไม่รุนแรง ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีพื้นฐานคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมประเพณีและศาสนาของชาวไทใหญ่ ทำให้สามารถปรับตัวหรือได้รับการยอมรับได้ง่าย ปัจจัยด้านการมีญาติพี่น้องอยู่ในเมืองไทยที่จังหวัดเชียงใหม่ หรือจังหวัดใกล้เคียงอื่น ปัจจัยด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ทำให้ต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น แต่แรงงานในประเทศไทยมีไม่เพียงพอ ทำให้ผู้ประกอบการหันไปพึ่งพาแรงงานต่างด้าวมากยิ่งขึ้นรวมทั้งรัฐบาลได้มีมาตรการผ่อนปรนแรงงานต่างด้าว ให้สามารถทำงานในเมืองไทยได้โดยถูกกฎหมาย

๒. ลักษณะและวิธีการอพยพของภิกษุไทใหญ่ ส่วนใหญ่เข้ามาในขณะครองสมณเพศ โดยมีวิธีการเข้ามาทั้งการเดินทางเท้าโดยลำพัง และร่วมเดินทางมาเป็นหมู่คณะจำนวนหลายสิบคน แต่ก็พบว่า กรณีเดินทางเป็นหมู่คณะหลายสิบคนนั้น ต้องอาศัยผู้ชำนาญทางหรือนายหน้าทำหน้าที่ประสานงานกับทุกฝ่าย แม้กระทั่งกับข้าราชการที่เกี่ยวข้องในประเทศเมียนมาร์และในประเทศไทย นอกจากนี้ยังพบว่ามีบางส่วนเดินทางด้วยรถยนต์รับจ้างตั้งแต่ต้นการเดินทาง ในลักษณะนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ครองสมณเพศ เพราะการครองสมณเพศนั้น พระภิกษุไทใหญ่กล่าวว่ามักได้รับความสะดวกกว่าการเดินทางในขณะเป็นฆราวาส นอกจากนี้

ในขณะเดินทางเข้ามาเมืองไทย ก็อาศัยขอความช่วยเหลือจากพระภิกษุในประเทศไทย ญาติพี่น้องในประเทศไทยที่คอยอำนวยความสะดวกทำให้ลดปัญหาการแสดงตนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ แสดงให้เห็นว่า สภาพทางวัฒนธรรมและประเพณีที่ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนาทั้งในส่วนของประเทศไทยและเมียนมาร์ ทำให้ได้รับการอนุโลมจากบุคลากรของทั้งสองประเทศค่อนข้างมาก จะเห็นได้ว่าการอพยพของพระภิกษุไทใหญ่เข้าสู่ประเทศไทยและจังหวัดเชียงใหม่ เป็นไปตามลักษณะกระบวนการย้ายถิ่น ๓ ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ การตัดสินใจย้ายถิ่นโดยมีปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจการเมืองและสังคม ระหว่างการย้ายถิ่น ได้แก่ กระบวนการเดินทางและการอำนวยความสะดวกในการเดินทาง และเมื่อไปถึงประเทศไทย ซึ่งจะเกิดเครือข่ายส่วนบุคคล มากกว่าอาศัยเครือข่ายที่เป็นทางการ โดยเฉพาะกรณีของการอพยพเคลื่อนย้ายของพระภิกษุไทใหญ่ ทำให้เป็นระบบการพึ่งพาบุคคลที่เกี่ยวข้อง จนสามารถนำพระภิกษุหรือฆราวาสชาวไทใหญ่เข้ามายังประเทศไทยได้อย่างสะดวกและราบรื่น แม้ว่าสถานการณ์การอพยพเคลื่อนย้ายในขณะนั้นเป็นไปในลักษณะที่ขัดต่อกฎหมาย แต่ก็ได้รับการอำนวยความสะดวกจากผู้ประสานงานทำให้การเดินทางราบรื่น อีกทั้งทำให้เห็นถึงความเกรงใจ ระหว่างบุคลากรของราชการกับผู้อพยพซึ่งเป็นพระภิกษุ ทำให้ผู้ครองสมณเพศมีโอกาสการอพยพ มายังเชียงใหม่เป็นได้ค่อนข้างง่าย อย่างไรก็ตามในกรณีอพยพเคลื่อนย้ายโดยอาศัยนายหน้าหรือผู้ชำนาญทาง ก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ แม้ว่าพระภิกษุไทใหญ่จะให้สัมภาษณ์ว่าบางกลุ่มก็ไม่สามารถเข้ามาได้ เพราะถูกตรวจสอบจนไม่สามารถอพยพเข้ามาประเทศไทยได้ แต่ก็ทำให้เห็นว่าโอกาสการใช้นายหน้าของผู้อพยพเป็นช่องทางที่สำคัญ โดยยอมเสียค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการจำนวนหนึ่ง แม้จะสูงเมื่อเทียบกับภาวะเศรษฐกิจของผู้อพยพแต่ก็มีความคุ้มค่า เพราะหากอยู่ในประเทศเมียนมาร์จะได้รับแรงกดดันมากกว่าเป็นทวีคูณ

๓. บทบาทของพระภิกษุไทใหญ่ต่อแรงงานอพยพไทใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุไทใหญ่มีการแสดงบทบาทของพระภิกษุใน ๒ บทบาทใหญ่ คือ บทบาทของความเป็นพระภิกษุ และบทบาทที่มีต่อแรงงานอพยพไทใหญ่

โดยบทบาทของความเป็นพระภิกษุ ต้องปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดในศีลธรรมและวินัยของสงฆ์ ศึกษาเล่าเรียนใน พระธรรม มีวัตรปฏิบัติที่สงฆ์พึงต้องแสดง ได้แก่ การออกบิณฑบาต การสวดมนต์ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น ตลอดจนต้องหมั่นเพียรดูแลวัดที่พำนักอาศัย ให้มีความสะอาดสะอ้านอยู่ตลอดเวลา หรือการดูแลศาสนสถานให้อยู่ในสภาพร่มเย็น น่าเลื่อมใส ในขณะบทบาทที่มีต่อแรงงานอพยพไทใหญ่ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสำคัญ ๔ ประการ คือ บทบาทที่ปรึกษาด้านแรงงานให้แรงงานไทใหญ่ ปฏิบัติตนตามเงื่อนไขการผ่อนปรนของรัฐบาล การหาวิธีการช่วยเหลือให้สามารถแก้ไขปัญหาให้แก่แรงงานอพยพไทยใหญ่ การสอนภาษาไทยและไทใหญ่ให้แก่แรงงานอพยพไทใหญ่และบุตรหลาน บทบาทด้านการสั่งสอนแรงงานอพยพไทใหญ่ ให้ใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท รู้จักอดออมนำเงินที่ได้ไปช่วยเหลือญาติพี่น้องที่ เมียนมาร์ และไม่ประพฤติตนนอกลู่นอกทาง โดยเฉพาะให้อยู่ในกรอบของกฎหมายไทย และบทบาทด้านการช่วยเหลือสิ่งของให้แก่แรงงานอพยพไทใหญ่ ที่มีปัญหาด้านการเงินหรือมีเครื่องอุปโภคบริโภคที่ไม่เพียงพอ เป็นการช่วยเหลือเป็นครั้งคราวแก่ผู้ประสบปัญหามีรายได้ไม่เพียงพอ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการแสดงบทบาทของพระภิกษุไทใหญ่ เป็นการแสดงบทบาททั้งในฐานะเป็นพระภิกษุ ที่ต้องอยู่ภายใต้หลักธรรมวินัยให้เหมาะสมแก่การเป็นผู้ครองสมเพศมีประชาชนเคารพกราบไว้ และบทบาทเป็นที่พึ่งให้แก่เพื่อนร่วมชะตากรรมที่ต้องละถิ่นฐานบ้านเกิดมาอยู่พึ่งพิง ประกอบอาชีพในประเทศอื่น ให้รู้จักประมาณตน และอยู่อย่างเคารพในสถานที่ ไม่กระทำตนเป็นบุคคลที่สังคมไม่พึงประสงค์ นอกจากนี้ยังให้เพื่อนร่วมชาติ คำนึงถึงเหตุผลที่ต้องอพยพโยกย้ายมายังจังหวัดเชียงใหม่ เพราะบ้านเกิดเมืองนอนนั้นพบแต่ความยากลำบากในชีวิต อีกทั้งอยู่อย่างเสี่ยงต่อความตาย ความเป็นอยู่จึงไม่สงบสุข แต่เมื่อเทียบกับการมาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ความหวาดระแวง ความหวาดกลัวก็ลดน้อยไป แต่ก็ต้องการให้ ทุกคนเคารพกฎกติกาของประเทศไทย แม้จะถูกกดขี่ด้านแรงงานก็ร้องขอให้แรงงานอพยพไทใหญ่เหล่านั้นมีความอดทน ให้อดออมเพื่อมีเงินเหลือส่งไปช่วยเหลือญาติพี่น้อง ที่ต้องประสบชะตากรรมในประเทศเมียนมาร์ให้ได้มีเงินไว้ใช้ยามจำเป็น

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า พระภิกษุไทใหญ่ภายหลังอพยพเข้ามาอยู่เมืองเชียงใหม่แล้ว มีโอกาสได้ศึกษาพระธรรมวินัยอย่างเป็นระบบและระเบียบแบบแผน ซึ่งดีกว่าการศึกษาในขณะอยู่ในประเทศเมียนมาร์ รวมทั้งเป็นไปตามความตั้งใจที่ต้องการเข้ามาศึกษาทั้งพระธรรมวินัย บาลี และแผนกสามัญ นับว่าเป็นการแก้ไขปัญหาทางด้านการศึกษาของพระภิกษุสงฆ์ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่า บทบาทสำคัญของพระภิกษุไทใหญ่ที่ต้องการช่วยเหลือเพื่อนร่วมชาติ ที่เข้ามาแสวงหาที่ทำกิน และแสวงหาโอกาสที่ดีในเมืองเชียงใหม่ ได้คงความเป็นไทใหญ่ รู้จักตนเอง รู้จักกลุ่ม และรู้จักทดแทนให้แก่สังคมที่ให้ความอยู่ดีกินดีด้วยการไม่ประพฤติตนให้เป็นภาระแก่สังคมเมืองเชียงใหม่ พระสงฆ์มีบทบาทที่สำคัญต่อการสร้างความรักชาติ คำนึงถึงญาติพี่น้องที่มีความเป็นอยู่อย่างยากลำบากในประเทศเมียนมาร์ ด้วยการส่งเงินที่ได้รับค่าน้ำพักน้ำแรงของตน หมายถึง แรงงานอพยพไทใหญ่ต้องคำนึงถึงการอดออม และความอดทนที่ยิ่งใหญ่ เพื่อให้ชีวิตของตนเอง ครอบครัว และสังคมไทใหญ่ในเมียนมาร์ ให้ดีตามขึ้นไปด้วยในอนาคต แต่ผลการวิจัยดังกล่าวมิได้บ่งบอกถึงการสร้างบทบาทก้าวร้าว ให้รักชาติในลักษณะต้องลุกขึ้นต่อสู้ร่วมกับกองกำลังกู้ชาติใด ๆ ทั้งสิ้น เพียงแต่บทบาทของพระภิกษุไทใหญ่ที่พบในการวิจัยเป็นการสร้างความหวังให้ทุกคนมีความเป็นอยู่ที่มีเสรีภาพ ภายใต้การไม่เบียดเบียนและไม่ต้องการให้คนอื่นมาเบียดเบียน ที่นับว่าเป็นเรื่องยากยิ่งต่อการอยู่ในในรัฐฉาน ประเทศ เมียนมาร์ ที่ยังคงเต็มไปด้วยการต่อสู้ แต่บทบาทที่พระสงฆ์ได้สั่งสอนให้แก่แรงงานอพยพไทใหญ่นั้น สามารถใช้ได้ผลดีกับการอยู่ร่วมกับคนในเมืองเชียงใหม่ ที่มีศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีคล้ายคลึงกัน

บรรณานุกรม

กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์. **พงศาวดารใหญ่**. เล่ม ๑, กรุงเทพฯ : องค์การค้าคุรุสภา, ๒๕๒๖.

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. **ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย**. พระนคร : แพร่วิทยา, ๒๕๑๕.

ขวัญชีวัน บัวแดง. รายงานการวิจัย. **พื้นที่พรมแดนแม่น้ำเมยกับความสัมพันธ์ชาติพันธุ์ กะเหรี่ยง-คนเมือง ภายใต้แผนการวิจัย อำนาจ พื้นที่ และอัตลักษร์ทางชาติพันธุ์ : การเมืองเชิงวัฒนธรรมของรัฐชาติในสังคมไทยภาคเหนือ**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑.

ชูสิทธิ์ ชูชาติ. **วิวัฒนาการเศรษฐกิจหมู่บ้านในภาคเหนือของประเทศไทย พ.ศ.๒๓๔๙–๒๔๗๕** กรุงเทพฯ : ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๓.

_____. **พ่อค้าวัวต่าง ผู้บุกเบิกการค้าขายในหมู่บ้านภาคเหนือของประเทศไทย (พ.ศ.๒๓๙๘–๒๕๐๓)**. เชียงใหม่ : ศูนย์ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น, ๒๕๔๕.

ธนภาษ เดชพาวุฒิกุล. **การศึกษาการพรรณนาเรื่องชาติพันธุ์ในงานประวัติศาสตร์เมียนมาร์ที่เขียนโดยนักบริหารอาณานิคมชาวอังกฤษ ค.ศ.๑๘๘๐-๑๙๕๐**. เชียงใหม่: ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๐.

ธานี แสงรัตน์. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล **"นโยบายต่างประเทศต่อเมียนมาร์ในช่วงเปลี่ยนผ่าน ปี ๒๕๕๕-๒๕๕๘"**. (กรุงเทพฯ : สถาบันการต่างประเทศเทาะวงศ์วโรปการ กระทรวงต่างประเทศ, ๒๕๕๕.

ธีรภาพ โลหิตกุล. **คนไทในอุษาคเนย์**. กรุงเทพฯ : ผู้จัดการ, ๒๕๓๘.

นคร พันธุ์ณรงค์. **ปัญหาชายแดนไทย-เมียนมาร์**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำรา สังคมศาสตร์และ มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๐.

นงนุช จันทราภัย และเรณู วิชาศิลป์. **ไท (TAI).** เชียงใหม่ : มิ่งเมือง, 2541.

บรรจบ พันธุเมธา, **กาเลหม่านไตในรัฐฉาน**, กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือ, 2504.

ปานแพร เชาวน์ประยูร. **บทบาทของพระพุทธศาสนาต่อกระบวนการผลิตซ้ำทางอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่ : ปริญญานิพนธ์ ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐.

พิมุข ชาญธนะวัฒน์. **การปรับปรน เปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่ กรณีศึกษาชาวไทยใหญ่ บ้านถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๔๖.

ยุพิน เข็มมุกด์. **สถาบันสงฆ์กับการเมืองและสังคมล้านนา พ.ศ.๑๙๕๔–๒๑๐๑**. กรุงเทพฯ : ปริญญานิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๑.

_____. **ล้านนาภายใต้การปกครองของเมียนมาร์ พ.ศ.๒๑๐๑-๒๓๑๗**. เชียงใหม่ : ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๓๕.

ศิวัช นนทะวงษ์. “การแสดงทางวัฒนธรรม”, **วัฒนธรรมและสิทธิในประเทศไทย**. ๑๒, ๖๗ (เมษายน-พฤษภาคม ๒๕๕๓) : ๑๔.

สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์. **ประวัติศาสตร์ไทยใหญ่**. กรุงเทพฯ : โครงการประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมชนชาติไทย, ๒๕๔๔.

สุพิน ฤทธิ์เพ็ญ. **ถิ่นฐานคนไท (ไต) ในรัฐฉาน**. โครงการบรรยายให้ความรู้บนเวทีพิพิธภัณฑ์ "มิวเซียมออนสเตจ" ครั้งที่ ๑. ลำพูน : ห้องประชุมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย จ.ลำพูน, ๒๕๕๕.

สุภางค์ จันทวานิช. **ผลกระทบของการย้ายถิ่นข้ามชาติต่อชุมชนชายแดนและชุมชนที่มีผู้ย้ายถิ่นจำนวนมากในประเทศไทย:การสร้างความกลมกลืนและความมั่นคงในชุมชน**. กรุงเทพฯ : รายงานการวิจัย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๑.

ออมสิน บุญเลิศ. **การต่อรองและปรับตัวของคนพลัดถิ่น: กรณีศึกษาชาวไทใหญ่พลัดถิ่นในเมืองเชียงใหม่**. เชียงใหม่ : ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.

Chao Tzang Yawngwe. **The Shan of Burma: memoirs of a Shan exile**. Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 1987.

Damrikul, U. **Lanna : Environment, society and culture**. Bangkok : Rung-aroon Press, 1999.

Sao Saimong Mangrai. **The Shan States and the British annexation. Inthaca**. New York : Department of Asian Studies, Cornell University, 1965.

Yangsang, J. **Monks' role in the changing society**. Chiang Mai : Unpublished M.A.Thesis. Chiang Mai University, 1998.

สัมภาษณ์

พระวิจิตร อตตสาโร. สัมภาษณ์, ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕.

พระแสงเมือง ลุงโล้น. สัมภาษณ์, ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕.

พระจันทร์ อินตา. สัมภาษณ์, ๑๖ กันยายน ๒๕๕๕.

อุฏานวดา. สัมภาษณ์, ๑๖ กันยายน ๒๕๕๕.

มหาสาม สร้อยคำ. สัมภาษณ์, ๑๗ กันยายน ๒๕๕๕.

พระอธิกร. สัมภาษณ์, ๑๗ กันยายน ๒๕๕๕.
พระชายทอน. สัมภาษณ์, ๑๘ กันยายน ๒๕๕๕.
พระศรีนวล เอชโน. สัมภาษณ์, ๑๘ กันยายน ๒๕๕๕.
พระทิพย์มงคล วงศ์จันแก้ว. สัมภาษณ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๕๕.
พระหลู่ เฮิงสาม. สัมภาษณ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๕๕.
พระวี ใจดี. สัมภาษณ์, ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕.
พระสามติ๊บ จิรธมโม. สัมภาษณ์, ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕.
พระลุงจ่อ. สัมภาษณ์, ๒๗ กันยายน ๒๕๕๕.
พระจิ่งต่า ธรมมวโร. สัมภาษณ์, ๒๗ กันยายน ๒๕๕๕.
พระชาวานา. สัมภาษณ์, ๒๘ กันยายน ๒๕๕๕.
พระศิลปะชัย สันติกโร. สัมภาษณ์, ๒๘ กันยายน ๒๕๕๕.
พระศรีคำ เขมธโร. สัมภาษณ์, ๒๙ กันยายน ๒๕๕๕.
พระเขมาวัส. สัมภาษณ์, ๒๙ กันยายน ๒๕๕๕.
พระมหาธวัชชัย นามจ้อย (ภททสุธี). สัมภาษณ์, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๕.
พระวิสุทธิ. สัมภาษณ์, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๕.
พระสามปอน หทัยเจริญ. สัมภาษณ์, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๕.
ชูสิทธิ์ ชูชาติ. สัมภาษณ์, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๑.
พระทัศน์ จะกะทุน. สัมภาษณ์, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๕.
พระสมบัติ. สัมภาษณ์, ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๕.
พระหน่อไตย อารยธมโม. สัมภาษณ์, ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๕.
พระพรร จิตตกุสโล. สัมภาษณ์, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๕.
ใจ คำเรือง. สัมภาษณ์, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.
นันติยะ ลุงมู. สัมภาษณ์, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.
ส่ายมูหลิ่ง ขันตี. สัมภาษณ์, ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.